

Contra el paternalisme fractal

En el fons, ¿qui no vol de vegades que triïn per ell? Decidir és terrorífic perquè ens podem equivocar

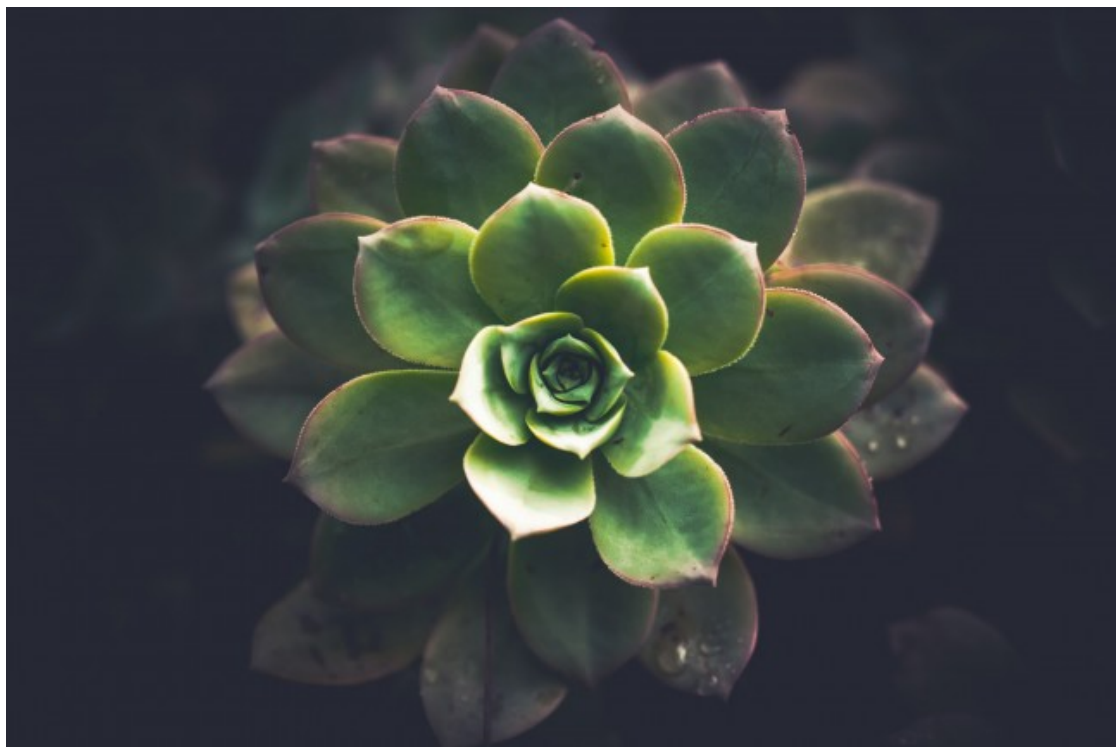

Foto: Cosmic Timetraveler

Un govern paternalista és el despotisme més gran imaginable, deia Kant -ho sé: m'estic quedant amb aquesta idea i estic obviant la part antiassistencial del seu discurs, però la frase és bona, no m'ho negareu-, el filòsof afegia que és una contradicció fer de la perfecció dels altres la finalitat d'una persona (o d'un Estat), ja que la perfecció d'una altra persona consisteix precisament que sigui capaç de fixar els seus fins per si mateixa d'acord amb el seu propi concepte del deure.

Vivim en un país colgat d'un paternalisme pernicios. De la mateixa manera que l'estructura d'un fractal es reproduïx *ad infinitum* independentment de l'escala d'observació, en la nostra societat es detecta també la repetició d'aquestes relacions paternalistes en tots els nivells.

Som testimonis diaris del paternalisme dels governs envers la ciutadania (això ho hem pogut constatar especialment durant els temps coronavírics; sí, ja em podeu saltar al coll, si voleu); del metge envers el pacient (la passivitat amb què encara es consulta el metge com si fos un oracle); d'un cònjuge envers l'altre («no la puc deixar, perquè no se'n sortirà sense mi»); de l'empresari envers els seus treballadors (la gran família de l'empresa, amb el director al capdavant fent de patriarca); dels països rics envers els països pobres; dels pares envers els fills (educant-los en l'obediència i no en l'autonomia, en la por i no en l'atreviment).

A mi em sembla que hi ha una confusió gravíssima entre paternitat i paternalisme: que una cosa és vetllar pel bon desenvolupament dels que depenen de nosaltres -desenvolupament que només es pot aconseguir dotant-los d'eines pròpies que els permetin afrontar les dificultats amb un criteri propi i abandonar la dependència en la mesura que els sigui possible-, i una altra cosa ben diferent és privar-los del poder de decisió i de l'autonomia d'actuació suposadament pel seu bé.

Ara bé, el paternalisme, com l'amor, és cosa de dos: el paternalista i el que es deixa paternalitzar. En el fons, ¿qui no vol de vegades que triïn per ell? Decidir és terrorífic perquè ens podem equivocar; mentre que si un altre ens mana què hem de fer i ens tracta com criatures, la responsabilitat d'equivocar-se recau a les seves mans, i a nosaltres ens queda l'agradable luxe covard de queixar-nos del que han decidit en nom nostre.

Això ens portaria, esclar, a dos debats eterns: que aquesta guerra només es pot guanyar a través de l'educació -d'una educació no orientada a l'èxit econòmic i individual, sinó al ple desenvolupament personal i social- i que el paternalisme no deixa de ser un mecanisme de control (tornem doncs a Kant: el pitjor dels despotismes).

El patró fractal que repetim està viciat; redibuixem-lo d'una vegada.